

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 96/19 и 110/19) како и врз основа на член 22 и член 25 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014, 10/2015, 98/2015, 145/2015, 30/2016, 127/2016, 67/2017 и 64/18) министерот за образование и наука донесе скратена наставна програма по наставниот предмет **Албански јазик и литература за IV (четврта) година на средното гимназиско образование за учебната 2020/2021 година.**

MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCËS

PROGRAM I SHKURTUAR
MËSIMOR

GJUHË SHQIPE DHE LETËRSI
Viti IV

Shkup 2020/2021

Arsimi gjimnazor

1. Hyrje

Programi i shkurtuar mësimor nga lënda mësimore Gjuhë shqipe dhe letërsi bazohet në rezultatet e pritura të parapara me programin mësimor për lëndën mësimore **Gjuhë shqipe dhe letërsi për vitin e katërt të arsimit gjimnazor** që rregullisht realizohet në akordim me Planin mësimor. Me programin e shkurtuar përcaktohen tema dhe njësi mësimore të caktuara që duhet të realizohen për **145** ditë mësimore me ç'rast merret parasysh fondi javor i parashikuar i orëve i përcaktuar në programin e rregullt, gjegjësisht për këtë lëndë mësimore në akordim me **4** orët në javë të parashikuara në programin e shkurtuar mësimor duhet të parashikohen **116** orë të ndara barazisht në fushën programore Gjuhë dhe fushën programore Letërsi.

Msimdhënësi gjatë planifikimit dhe realizimit të njësive mësimore nga programi i shkurtuar udhëhiqet prej rezultateve të arritura, nocioneve të përcaktuara, metodat dhe aktivitetet të miratuara në programin e rregullt mësimor.

2. Pasqyrimi i temave dhe njësive mësimore

Nr.re-ndor	Fusha programore Gjuhë Njësitë mësimore	Numri i orëve të propozuara për realizim
1	Gjuha e veprave të artit	1
2	Letërsia artistike dhe gjuha letrare kombëtare	2
3	Gjuha e prozës- Gjuha e poezisë	2
4.	Stili dhe llojet e tij- Figurat stilistike...	4
5.	Figurat e fjalorit	4
6	Njësitë frazeologjike	2
7	Mjetet shprehëse fonetiko-frazeologjike	3
8	Mjetet shprehëse morfologjike-	3
9	Shkallëzimi i mbiemrave dhe grupeve tjera të fjalëve- Veta e përemrave vetorë dhe foljeve	3
10	Kategoritë gramatikore të foljes	2
11	Mjetet shprehëse sintaksore -rendi dhe përshtatja e gjymtyrëve të fjalisë	2
12	Mimika dhe gënjatje- Ligjërimi i folur	2
13	Ligjërimi i folur-Ligjërimi i shkruar- Stili shkencor	2
14	Dialektologjia- Dialektet e gjuhës shqipe- Gëgjërishtja dhe Toskërishtja dhe nëndialektet e tyre.	3
15	Dallimet mes dialekteve në fushë të morfologjisë- Dallimet mes dialekteve në fushë të leksikut	2
16	Onomastika - objekti i studimit të saj - Toponimia dhe degët e saja	2
17	Antroponimia dhe degët e saj...	2
18	Tre hartime me shkrim	6

19	Përsëritje	12
	Numri i tërësishëm i orëve të realizuara nga fusha programore Gjuhë	59

Nr.ren-dor	Fusha programore Letërsi Njësitë mësimore	Numri i orëve të propozuara për realizim
1	Letërsia e periudhës pas Luftës së Dytë Botërore	2
2	Poezia bashkëkohore- Proza bashkëkohore- Drama bashkëkohore	2
3	Kritika dhe historia e letërsisë shqipe	2
4	Petro Marko-"Hasta la vista"...	3
5	Jakov Xoxa-"Lumi i vdekur"	2
6	Martin Camaj- poezi	2
7	Kasem Trebeshina-"Odin Mondvalsen"	1
8	Ismail Kadare-"Kronikë në gur"...	3
9	Dritëro Agolli-"Shkëlqimi dhe rënia e shokut Zylo"	3
10	Anton Pashku- analiza e romanit "Oh"	2
11	Azem Shkreli-"Sytë e Evës"	1
12	Adem Gajtani-"As dru as zog, dashuri".	1
13	Letërsia moderne botërore- Xhejms Xhojs	2
14	Franc Kafka-"Procesi"	3
14	Gabriel G. Lorka-	2
15	Alber Kamy-"I huaji"	3
16	Ernest Heminguej-"Plaku dhe deti"...	2
17	Gabriel G. Markes-"Njëqind vjet vetmi"	2
18	Lektyrë – Të përpunohen dy lektyra në përzgjedhjen e mësimdhënist së bashku me nxënësit	5
19	Përsëritje	14
	Numri i tërësishëm i orëve të realizuara nga fusha programore Letërsi	57

3. Rekomandime didaktike

Propozim programi i shkurtuar për lëndën mësimore Gjuhë shqipe dhe letërsi për arsimin gjimnazor për vitin e dytë është i akorduar me nevojat për realizimin e mësimi me numër më të vogël të ditëve mësimore në akordim me kushtet dhe i ndarë në dy fusha programore: gjuhë dhe letërsi.

Nëpërmjet **fushës programore Gjuhë**, aftësitë dhe shkathtësitë komunikimit kryesisht duhet të ushtrohen dhe praktikohen në formën e folur dhe të shkruar, përmes formulimeve të sakta gjuhësore dhe respektimit të rregullave gramatikore të gjuhës standarde (letrare) moderne. Përdorni tekste përmes të cilave shprehen funksionet e gjuhës dhe ushtrime duke krahasuar shembuj nga gjuhë të ndryshme me gjuhën shqipe. Përdorni tekste me shembuj të funksioneve të ndryshme të gjuhës me prezantime audio-vizuale të funksioneve të shenjave në pikëpamje të ndryshme artistike. Përveç teksteve, regjistrimet e tingujve mund të përdoren me shembuj që ilustrjnë ndryshimet midis të folmeve popullore dhe gjuhës standarde, ushtrime për shndërrimin e tekstit dialektor në standard dhe anasjelltas, fotografi për krahasimin e llojeve të shkronjave, si dhe shembuj të ideogrameve moderne dhe gjuhës së tyre etj. Gjatë të mësuarit të përmbajtjeve fillestare fushës programore Gjuhë, përdorni tekste me shembuj fjalësh, duke filluar nga shqipja e standardizuar, stilistika gjuhësore, stilet funksionale e kështu me rradhë. Mundësoni hyrje në kompozimin e fjalëve dhe pozicionin e tyre në fjali të caktuara, bëni ushtrime me tekste për drejtshqiptim dhe drejtshkrim të saktë. Për të mësuar njësitë mësimore nga stilistika gjuhësore, stilet funksionale përdorni ushtrime në tekste të stileve të ndryshme funksionale përmes të cilëve mund të ushtrohen dhe përforcohen dituritë e arritura.

Përmbajtjet nga fusha programore Letërsi vendoseni sipas rezultateve të prashikuara duke i ndërlidhur standardet për notimin e të arriturave të nxënësve me qëllim që të përfitoni përmbajtje nëpërmjet të cilave nxënësit do t'i aftësoni të lexojnë, kuptojnë dhe interpretojnë duke fituar dituri të cilat do t'i praktikojnë në tekstet artistike dhe jo artistike. Në të vërtetë, fusha programore letërsi, përmes rezultateve të nxjerra nga të mësuarit, kërkon nga nxënësi t'i gjejnë, t'i njohin dhe t'i klasifikojnë llojet e teksteve, t'i interpretojnë dhe vlerësojnë dhe t'i kërkojnë elementet e tyre njohëse. Poashtu, në tekstet ata duhet t'i njohin informacionet të cilat do të u ndihmojnë jo vetëm në përkufizimin e faktetve të veçanta për ngjarjet, kohën dhe vendin, por edhe për informacionet dhe cilësitë e personazheve, mjeteve stilistike që do t'i udhëzojnë në epokë ose drejtimin stilistik së cilës i përket vepra. E gjithë kjo do jep mundësi për kuptim më të gjërë dhe të përgjithshëm të tekstit të një kulture dhe kohë të caktuar të zhvillimit të mendimit dhe artit. Gjatë mësimi të Letërsisë moderne botërore poashtu edhe në atë shqiptare përdorni materiale vizuale, tekste dokumentare-historike për këto periudha, riprodhime, tekste enciklopedike dhe beletristike për të ilustruar përmbajtjen përkatëse. Përdorni fragmente nga kritika letrare, poezitë dhe dramet etj. Mundeni të nxisni debat për njësi të caktuara si për përfaqësuesit e letërsisë moderne botërore poashtu edhe për përfaqësuesit e letërsisë moderne shqiptare. Prej arsimtarëve pritet për secilën njësi mësimore në fazën e planifikimit dhe shkrimit të përgatitjes për orën e mësimi, t'i definon rezultatet e të nxënit për orën mësimore që çojnë në realizimin e qëllimeve të përcaktuara nga programi dhe të jenë sa më konkret. Gjatë planifikimit duhet patur kujdes pasi rezultatet e të nxënit ndryshojnë. Disa prej tyre mund të arrihen më shpejtë dhe më lehtë, por shumica prej tyre kërkojnë më shumë kohë dhe aktivitete të ndryshme.

Strategjitë e të mësuarit:

- Strategjia e të menduarit kritik (përforcimi i të menduarit kritik gjatë të mësuarit e një lënde ose problemi përkatës, sjelljen e përfundimeve pas analizës së provave-citateve, krahasim);
- strategji (shpjeguese) përshkruese (aftësimi i nxënësve për të përcjellë informacionin në mënyrë të shkurtër dhe të qartë, duke krahasuar me atë që ata tanimë e dinë me atë që dëgjojnë, duke kuptuar atë që e mësojnë dhe zbatimin e saj).

Propozim metodat dhe teknikat për realizimin e orëve- përdorni teknika/mënyra të cilat nuk iu marrin kohë për realizim, por janë efektive dhe me këtë do të keni orë në të cilën do të ketë lëvizje dhe do të keni edhe kohë për sintezë.

Numri i orëve të propozuara në këtë program të shkurtuar sipas përmbajtjeve nuk është i fiksuar. Prandaj, sipas nevojës, momentit dhe kushteve mund të bëni ndryshimin e numrit të orëve por jo edhe ta kaloni totalin e **116** orëve të këtij programi.

Normativi për kuadrin mësimor

Programin mësimor të shkurtuar e realizon arsimtari në akordim me normativin për kuadër mësimor i dhënë në programin e rregullt mësimor,

Programin e shkurtuar mësimor **Gjuhë shqipe dhe letërsi për vitin e katërt të arsimit gjimnazor** e miraton:

Скратена наставна програма по наставниот предмет **Албански јазик и литература за IV (четврта) година на средното гимназиско образование** ја донесе

Рег. Бр. 12-8424/99
16-09-2020 г.

Министер за образование и наука
Мила Царовска